

Ба 193298

РБ-229

УЛ. ХАДЫК В

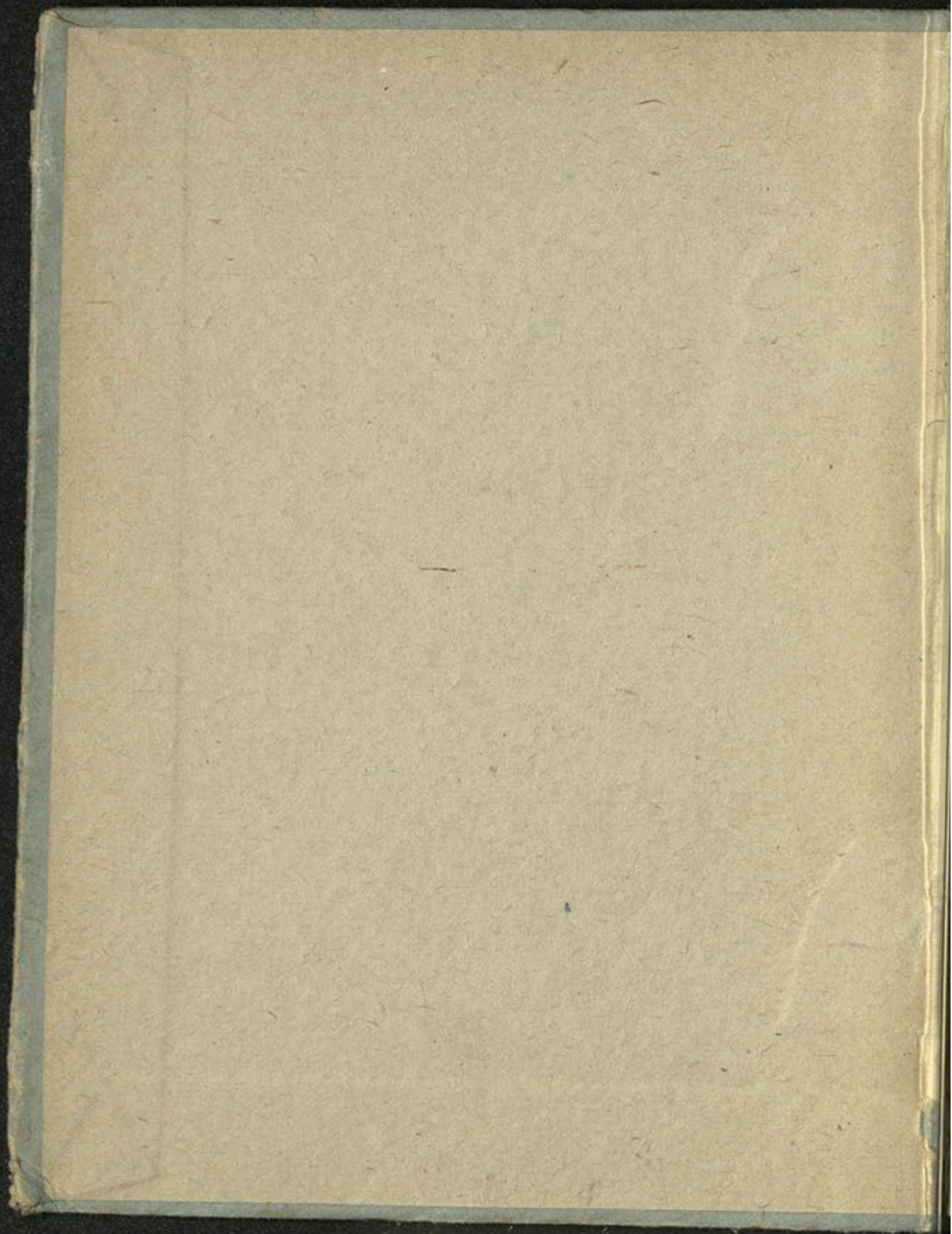


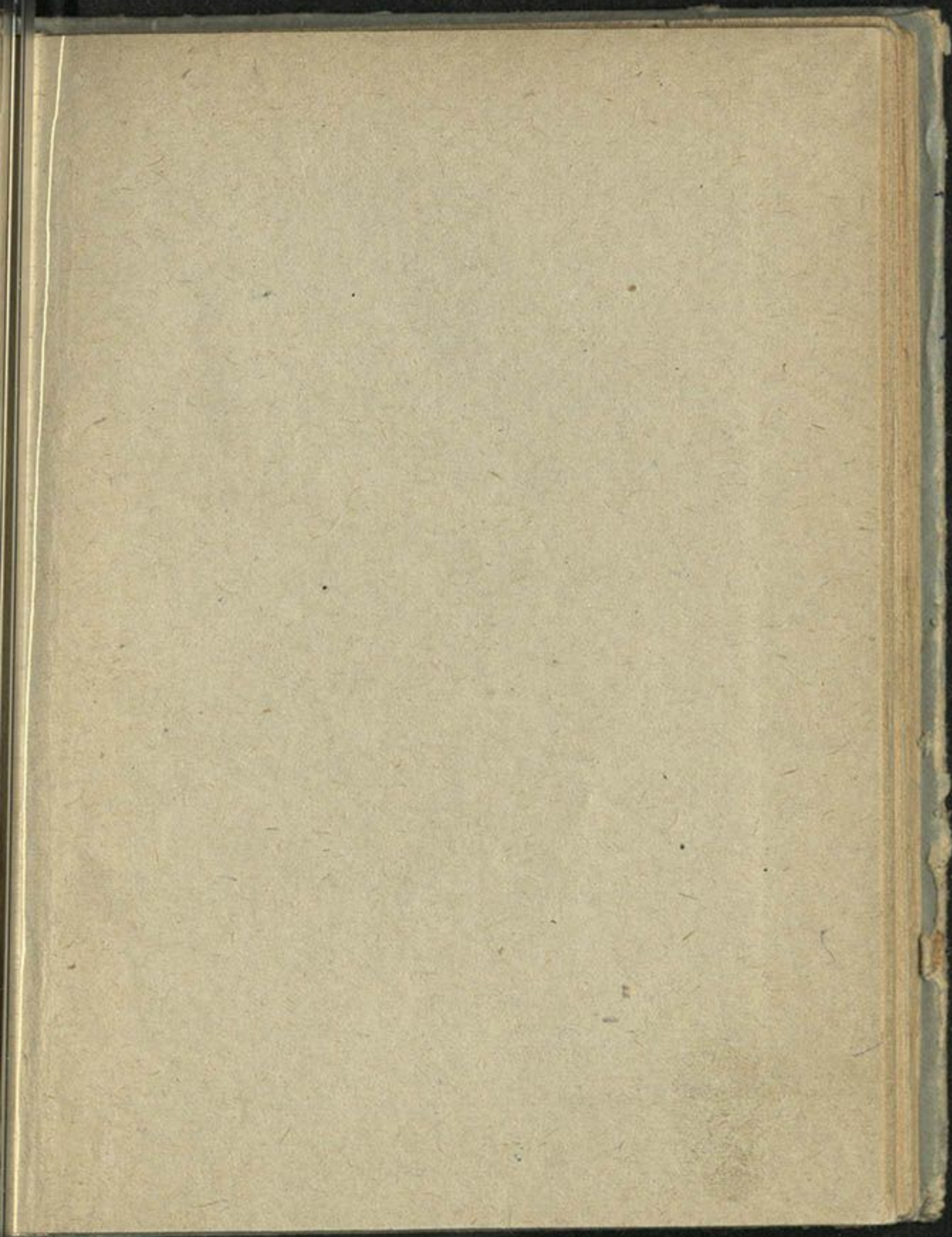
Р-2

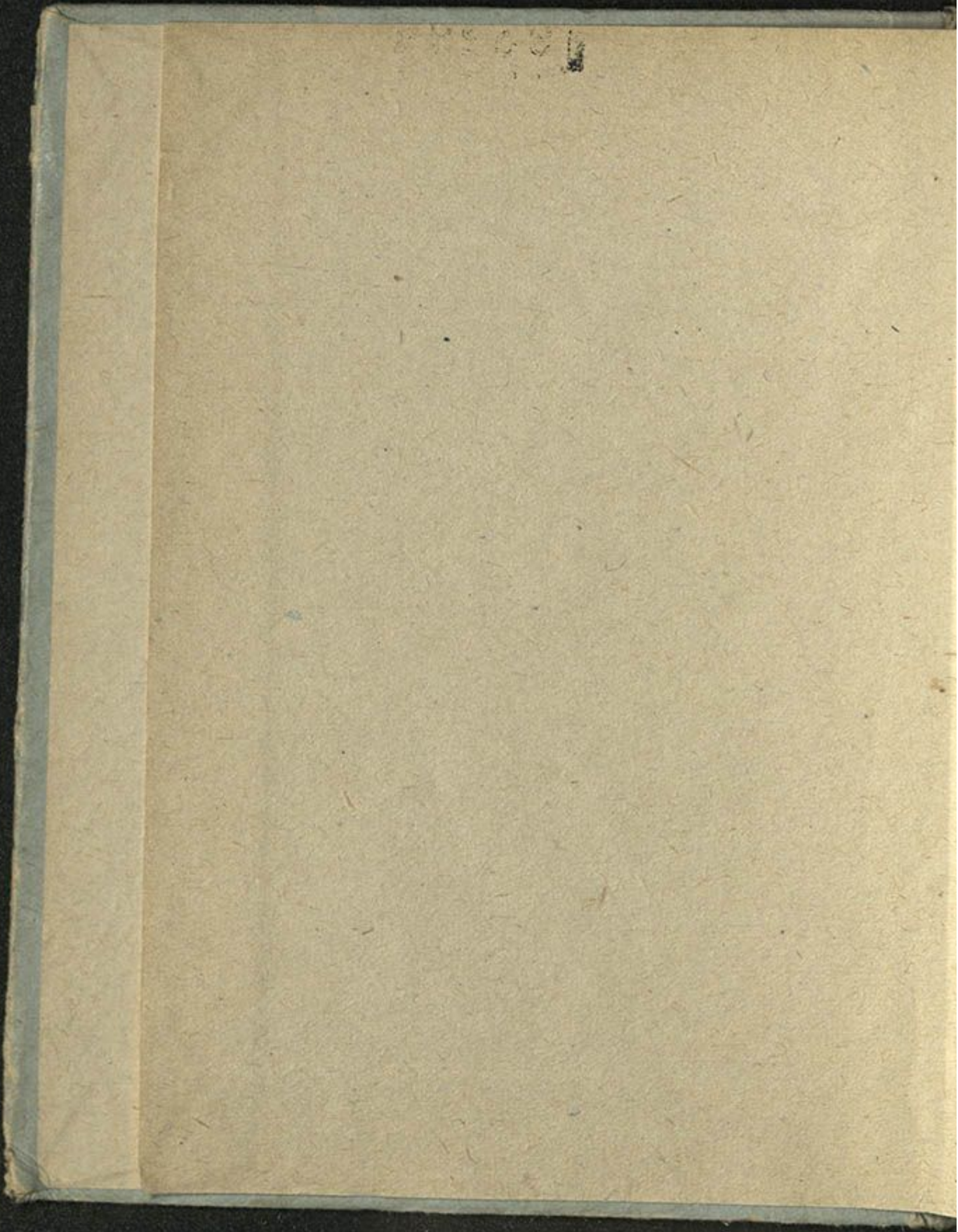
Взята ў якасці

выдавецтва Беларускай

Літ.







РБ-200-БГ 193298
Уладзімер ХАДЫКА

О.А.У.Д.-І.Ц.Б.Бр.Лз.
Мінв. 321/23.

ВЫБРАННЫЯ ВЕРШЫ

Бел. аддзел
1994 г.

59414
1

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БЕЛАРУСІ
Л і М
М Е Н С К

1932

Дзяржаўная
Бібліятэка
БССР
Мін. Д. С. Жыліна

Пров. 1939 г

Рэдактар *П. Шастакоў*

Тэхрэдактар *І. Мілешка*

Здана ў друкарню 21-І—32 г.

Падпісана да друку 7/ІІІ-32 г.

Заказ № 175. 2000 экз. (3^{1/8} арк.) Галоўлітбел № 2248.

Друкарня імя Сталіна

17-0.0 1.2010



УЛАДЗІМЕР ХАДЫКА

Редактор П. Шестов

Гісторыя
 Бязлітаснай рукою
 Асуджанаму сьвету
 Вырак піша!
 Патрэбна рупасьць сіл
 Краіны ўсёй,
 І хаце новай
 Шмат патрэбна цьвішша.

Гарыць на фабрыках,
 Гарыць у палёх—
 Запал брыгад
 Адданных і адважных.
 Ўчарашніх лоз абшар
 Грудзьмі налёг
 На будаўляны
 Ўзьвесьнены падважнік.

Моц (гартам злучаных)
 Працоўных рук—
 Нізрынутых вякоў
 Старыя пні карчуге.

Плюгавы вусень
Ўтульную кару
Не абароніць
І не адратуе.

Худыя рыцары
Чужых прыгод
(Хто скіраваў
На блудны троп аглоблі)—
Сабачай зграяй
Ходзяць ля варот,
Грызуць прабой,
Фальцэтам хрыплым скогляць.

Навісла тлом
Рызьзё былых эпох.
І ў рэдкай мгле,
Раскіданай аддалеч,
Пясок грабе
Падрэзаны быльнёг
У распачным
Апошнім цемрашале.

Аберуч песьню
 Я сваю узяў
 І словам напаліў яе
 Гарачым.
 Ня сьцьмяніць бруд
 Старэчага рызьзя,
 Ня зглушыць злыдзеньскім
 Аблудным плачам.

Жахлівых дзён
 Павалены крыжы.
 Мяцежны шторм жыцьця
 Ўздымае і хвалюе...
 ... Мне давялося
 Рана перажыць
 Бруёвы шопат гліц
 І восенскую дую.

Дзікаркай лютаю
 Кранала скронь
 Нямая здань
 Дзіцячых успрыманняў.

Парой тэй слоты сны
Зьятаюць на далонь,
Па нэрвах драпаюцца,
Лезуць беспратхланья.

Я іх ў адхон пускаю—
На хаду...

Адмернасьць прагне
Ў ладзе дзей і рэчаў.
Сьціхае звон ў вушох,
Як грае хто ў дуду—
Апрыкры гэткі,
Аб забытым нечым.

Як карны меч,
 Я думку натачу,
 Пайду узброены
 Ад перабораў кволых...
 Рваў край на шкуматы
 Ліхіх віхур ярчук,
 І сэрца біцца
 Кідаў на шындрэлы.

Па трапяткіх вяршынях
 Раньніх вей
 Я тойма йшоў
 Праз радасьці і ўзрыгі...
 І стылі лёдам
 У буйнай галаве
 Радкі поэм
 Недрукаванай кнігі.

Халодным сьліўнем поўз
 У жылах жах,
 Плынь бурную
 Жывой крыві марозіў.

Здавалася—
Ў руцэ лязо нажа
У кожнай цені
Стрэчнага ў дарозе.
Мне тых нагод
Давеку не пазбыць...
Звалтузіць рунь ішлі
Прыгоньнікі благія
І восень—ягіня
Часала ля вярбы
Аголены
Распусны свой ашыяк.

Туліўся смутак
 Ў засені травы.
 Палосак вузкіх
 Ня ўздзіралі сохі.
 Зьвяр'ё вяльможных бегла
 Шчэрыцца і выць
 На дзікі рогат
 Кручанай цыцохі.

Сабачым пылам—
 Ў труеных вятрох—
 Гандлярскіх слоў ману
 Трусілі далакопы.
 А край расстрэльвалі...
 І гвалтам па трупох—
 Кадрыль гудзела
 Тройчы трэцім штропам.

Ня ўкласьці ў верш
 Жуды замшэлай міт,
 А ў снох насіць—
 Няма нічога горней...

З спрухнелым носам
Вырадак—бандыт
Зганяў дзяўчат
На ўзьюшаную зборню.

Палалі хаты.
Віснуў чаду цэп.
І ў садзе спаленым —
Маўклівым сьведкам
Спаўзаў з ігрушы
Месяц на ачэп
Зацыраванай
Жоўтаю шкарпэткай.

Сьліхотаю сплыла
 Вякоў багна,
 Рабаўнікі
 Спынілі свой рабунак.
 Ў крыві шалець
 Ня прыдзе больш магнат
 З вязанкай джуплаў ?
 Краю ў падарунак.

Бадзяжны сухавей
 Ня прынясе
 Кіпцястых лап
 Адточаныя восьці.
 Адна ім рада—
 Гінуць па крысе,
 Галубіць злосьць.
 І ў курчах немых сохці.

Гады бягуць.
 Наўзаваць мчаць гады,
 Нязнаныя
 Ў сваёй імклівай строме.

Карэньнем дум
Упартых, маладых—
Я ў грунт урос
І зрухі усвядоміў.

Грымяць напорней
Бойныя шляхі,
А ўспыліць змрок—
Я знаю скуль навеян:
Сумуе зьвер
На вомшары глухім
І ладзіць мшу
Рыпеньне сухадрэвін.

6.

Ў блакітавасьці
Сонечных высот,
Як ветразі,
Лунаюць хмар раднянкі.
Ўдратованы
Нялёгкі пераход...
Услалі даль
Бязьлікія паўстанкі.

Над славай будучынь
Працуюць разьбяры,
Праз груд ухаб
Бягуць масты, тунэлі...
Хто спыніць рух
Ўзбунтованай зары?
Хто зрушыць здолее
Сусьвету цытадэлю?
Сшалее груганьнэ
У чорнай варажбе,
Ахрыпне ў карканьні
Вакол краіны нашай.

Арол драпежны
Белы хвост дзяўбе
І зvonіць шпораю
Вусаты маршал.

Паўзьмежным ценем
Ходзіць брудны бот
Ў ардзе гвалтоўнай
Катаў міжнародных—
Спыняе кроў
Прыбой чырвоных рот
І сьлепяць зрок
Рэволюцыйныя паходні.

Сьпявай душа!
 У песьнях радасьць ёсьць!
 Згубіла цемрадзь
 Берагі прыстанку..
 Забразгаў ў вокны
 Вецер—позьні госьць,
 Прабуе ноч
 Дзэвярэй тугую клямку.

Прымяў я крокам
 Мягкі змрок сяней,
 Пакінуў іх
 Расчыненымі нахлашч.
 Запахлі сыцены
 Сьвежай цаглай мне,
 Як некалі ў жніво
 Снапамі пахла.

Мне прыгадалася
 Гарачая пара
 І рук напорнасьць
 Ў бойцы ураджайнай...

... Абапал вуліц
Ліхтары гараць,
Звон зор такі знаёмы
І такі бяскрайны.

Вядзе ў прасьцяг
Упартай працы сьлед,
Ня слабне мужнасьцю,
Дзе троп жарсьцьвяней.
Я чую ў рытме дзён
Старно вялікіх мэт,
І ў рупасьці зямлі—
Агонь змаганьня.

І на жвіры пуцін,
Дзе правады бруяць
Ўрачыстасьцю жыцьця
Ў вушніцы сельскіх весніц,—
Пра шторм непераможных бур
Чытаю я
Узьнёслыя радкі
Сваёй лірычнай песні.

54

193298

ПАХОДНЫМ СЪПЕВАМ

Калі гадзюка ў грудзі ўлезе,
Халодным джалам сэрца строміць,—
Жыцьцё муштрую я гарэзьней,
Шукаю ворага у доме.

Уроўнь з высокімі мурамі,
Я мкну, абвесьнены, па бруку.
Находзяць згадкі, каб (часамі)
У зрок абурана пастукаць.

Настрой бруістых слоў наедзе—
У аздобе фарб, на цьвёрдай зычнай,
Каб на вытворчай быць бяседзе
Ударным нумарам музычным.

Увесь ўзнэрвовавы да костак.
Я націскаю пэўны клявіш...

І ноч, аблітая пакостам,
Крычыць, калі яе аблаеш,

Прыгладжаныя фарбай морды,
Глядзяць, як лялькі з магазыну.

Таропкасьць гам кідаюць форды
І спэцыфічны пах бэнзыну.



Сьвідруе памяць дальні вобраз,
Сузмок гурчыць забытым гімнам..
З гарою дум, з усмешкай добрай,
Схіліўся горад тварам дымным.

Душу благое не ачэрніць!..
Цьвіце ўсход. Дужэе вецер.
Ля ўзьвей буйное ляжа зерне,
І ападзе ў міжзем'е сьмецьце.

Нікчэмных парасткаў атрускі
Сатлеюць ў скібах перагноем.
Ня здасьць—зьнямогай дужы мускул,
І пульс—няпэўным перабоем!

Ад зор да зор кіпіць работа,
Выходзіць сьвет з імглы збурэньняў.
І згубна мрэ, хто плача потай
Сьлязьмі забытых пакаленьняў.

Хто ўпоперак дарогі стане
Брыдой ганебнай—не скарыцца
Перад героікай змаганьня
І буйным ростам будаўніцтва.

Мяцежных бур ўзышла ўрачыстасьць,
Правы дыхтуе чорнай сіле..
Сьмех злобны зжоўк асеньнім лістам,
Надзея павяла чорнабыльле.

За ўзрыгамі ахвяр і жахаў
Глядзяцца (з далечы бяскрайнай)
Страі колён фабрычных гмахаў
І веліч грозная комбайнаў.
Шлях будучынь кладзецца цягам,
Абмыты потам кожны насып...
Ня здужыць збэшчаным бадзягам
Імклівы рух ўладарнай клясы!
Час дбае пільна і упарта.
З карэньнем вырве пырнік здрады...
І дзень і ноч трымаюць варту
Рэволюцыйныя брыгады.
І дзень і ноч жыцьцём напружным
Бурліць зямля ў адзіным русе.
Зарой цэвісьці—з іржы ланцужнай
Імкнуць згуртована і мужа
Шнуры Заходняй Беларусі.
Імкнуць краі паходным сьпевам
Дзікунства меж навекі зьнішчыць.
Згараць ў агні людскога гневу
Музыкі воўчага ігрышча.
Пра іх шуршыць, зьвініць праклёнам
Дарожны жвір, крывёй прыбіты...
... Зьнікае змрок з крутых адхонаў,
Як цені здраднікаў вучоных,
Цывілізованых бандытаў.

НАМ НЕ ЗАХРАСНУЦЬ У ПРОЙМАХ

Нам не захраснуць у проймах
І перашкод ня пудзіцца.
Скрухі старая плойма
Зьнікне, спадзе, забудзецца.

Стань, каб зямля зьвінела,
У сьвет—маладымі крокамі.
Прошласьць свой час адпела
Вербамі ды асокамі.

Хмары, як спадкі ў клумках,
Полям сплылі нявораным...
Дні запаліла думка,
Бурай натхненьне створана.

Моцны падмурак краю
Ўзводзілі людзі—волаты.
Раны драпежных зграя
Не загаіла золатам.

Сумам тугой кішэні
Згвалчаны нашы ворагі.
Чорным адвеку цэням
Сноў беспрасьведзьце дорага.

Трэба, што ў вочы лезуць,—
Постаці хмурых цьвінтараў—
Дужай рукой дарэзаць
І сакавітай літарай.

Складзены збор эскізаў
Стане ў вітрынах гораду.
Пробе рабочай візы
Трэба вучыцца змоладу.

Хай цераз нож прэйдзе
Ўсякая тхлань староньяя.
Гіне, дурная, недзе
Сьцежак маіх гіронія...

Срэбныя зор двукосьці
То узгараць, то стуляцца.
Ў музыцы песен восень
Ходзіць галоўнай вуліцай.

Крыльлі вякоў узьдзёну.
Далі адлегласьць зьмераю,
Новую ладзяць зьмену
Тому, у што я верую.

Тонкі званок прэлюдый
Ўжыты ня раз поэтамі.
Дзець я ў надхмар'і буду
І кіраваць плянэтамі.

Новая сёньня ростань
Шчыра гандлюе рэкамі...
Некалі ўмелі проста:
Білі лазой і стэкамі.

З ранак цадзілі віны—
Кроў ім шампанскім капала.
Зараз цела краіны
З бруднаю сьлінай лапаюць.

Будзе пакуль і гаўкаць
Гэткі табе за рублікі...
Поўзае злыдзень п'яўкай
Ля маладой Рэспублікі.

Толькі прыязню шкоднай,
Падхалімажам плянавым—
Даўняй зямлі лагоднай
Не аднавіць ім нанавя.

У постацях іхных рупных
І далікатна згорбленых—
Чую я сьмех падкупны,
Чую я плач падроблены.

Чую і веру: зможа
Край наш і (дбайны) выкрые!
Гнёзды варон варожых,
Злыбеды твары прыкрыя.

Скрухі агіднай плойма
Зьнікне, спадзе, забудзецца.
Нам не захраснуць у проймах
І перашкод ня пудзіцца.

МЫ ЖЫВЕМ

У буравейных далях цвёрдыя
Загартованыя крокі.
Расьцьвітаюць мары гордыя
Пачуцьцём глыбокім.

Так яшчэ, зьвяно за зьвеньнямі,
Дум людзкіх шэдэўры—
Не гарэлі захапленьнямі,
Не палілі нэрвы.

Зрух вякоў на ўсім адзначаны.
Па раскройцы плянаў
Небасхіл пераіначаны,
Край збудован нанаў.

Абыходзіць трапна формамі
І найноўшым стылем.
Край стары плячамі горнымі
Доле паў уцілем.

Ў скрыні скідалі падагрыка,
Каб ня дарма, ўрэшце, згінуў:
На заводах і на фабрыках
Будзе сыравіна.

Хай ў агні будоўным корчыцца
Ўсё, што прахам падупала—
Пад нястрымны рост вытворчасьці
На ўздамах мужных, дбалых.

Не вярнуць журбу купальную
Адсьвяткованай забаве...
Беларусь індустрыяльную
Кожны дзень пяе і славіць.

Ў гэтых днёх—сівая спадчына,
Ліхвяры і падарэйкі—
Назаўсёды раскулачаны,
Закасованы навекі.

Ня стрымаць старна гісторыі
Ні маной, ні чорнай здрадай...
... Будуць доўга непаўторнымі
Дзікі сквіл і—радасьць...

Лягуць пылам косьці струшчаных
На крываваы сьлед змаганьня.
Ўсё жывое пройдзе пушчамі,
Падбярэ лісты паданьняў.

Стане ў досьледах цікавіцца
Над жыцьцём адважных продкаў,
Што ішлі з бядой расправіцца
Шляхам слаўнай Пяцігодкі...

.. Перашыты далі сьцежкамі.
Сьцежкі нашы сталі рубам...
Ў сьвеце чулымі ўсьмешкамі
Мы жывем і любім.

АПОШНЯЯ КРАЙКА МЯЖЫ

Апошняя крайка мяжы
Сплыла з чарадою туманаў.
Ізноў пачынаю я жыць,
Нібы нарадзіўшыся нанаў.

Палае ў разьвеенай мгле
Прастор непадзельнага поля.
Мой смутак навекі сатлеў,
Ня вернецца нэндза ніколі.

Што змалку жыцьцё надало,
Ўзрашчу, загартую у дзях.
Зьнямогу патру на далонь,
На троп камяністы разьвею.

Глыбокім адбіткам сьлядоў
Кірункі ў вялікае сталі.
Гнілую падпору вякоў
Вятры змагары расхісталі.

Щэ блазны аб прошласьці сьняць,
Гадаюць на пальцах кашчавых,—
Ї сыплецца з іх паракня—
Пасьледкі разьвенчанай славы.

Гляджу я на гэты натоўп
Жывых неданоскаў—шкілетаў—
Ї (дрэбных) прыземіць гатоў
Бязьмежжам пагарды поэта.

Узьнятую кроў сьцерагуць
Ліхія адборныя словы...
Асеньніх ігрышч каламуць
Сыходзіць за дымам барвовым.

Няспынай бурлівасьцю шлюз
Змываюцца цемрадзі шаты,
Як хцівае непладзі друз,
Як спадкі эпохі праклятай.

НАД ДРАПЕЖНАЮ ЧАРАДОЮ

Як у навальніцу,
У скронях гром,—
Можа, гэта
Я хворы крышку...
Прыгадалася, як пад сталом
Кошка лавіла мышку...

Прыгадаліся рысы хаты—
Кволай старэнькай бабкі.
Стыне на вуснах
Сьмех пузаты,
Мары бягуць
На пуховых лапках.

З гэтай былі
Я вырас неяк,
Сталі іншымі—
Сны і пачуцьці.
І далекі ад хвіль—
Зладзеяк,—
Болей ня прыду адчуць іх.

Усё мінулае ў пэўным этапе:
Перажыта і пройдзена.

Палі,

Хто ня змог
За буравеем патрапіць,
І хто мкнуў—

Разбойнай,
Разгойданай,
Атручанай—

Хваляй.

Не хачу—нідзе, ніколі!—

Назваць іх!

Нам імёны іхныя

Зусім ня дорагі.

Зьнікнуць ім

У агульным пракляцьці,

І ў агульным слове:

— Ворагі.

Верш мой! Ты на зямлі.

Расьцеш і марыш...

Разьвеян попел

Патрушчаных таямніц.

Мы гоман вялі,

Мой дарагі таварыш,

Ад залацістых ніў,

Ад срэбраных крыніц.

А у суровасьць прышлі з табой,—
Сьпеў узьнімаецца
Адточанай зброяй—
Над зграяю
Нахабна — расхлістанай,
Над драпежнаю чарадою.

Насуплена злая
Немарасьць вей—
Праз немарасьць горда іду я,
Каб разам з аматарамі
Чорных падзей
Пахаваць і песьню былую.
Каб ні белай,
Ні чорнай кошкаю—
Услаўленых стром
Ня смуродзіла скруха
Сьлінай зьвярынаю,
Каб на дзікую заедзь—
З навальніцаю гром
Апошнім ударам рынулі.
І каб з распачы белых крыг
Сьмяяліся жылы
Струн маіх.

БОЙ ПЕРАМОЖНЫХ РАТ.

Белы пушысты сьнег
Лёг на каменны брук.
Жвавы настрой прабег,
Кінуў глыбінны гук.
Песьню, душа, заві,
Словы гучэць прымусь!
Жарам жывой крыві
Мой барабаніць пульс.
Бой пераможных рат
Горды мой крок адчуў.
Слаўны заняць насад
Ў рытміцы дзён хачу.
Хай пераймаць запал
Будзе нязграбны сказ,
Хай сухавейны шал
Сыпле пяском абраз,
Хай (на пусты канец)—
Радаваць дым дасуж—
Сьмехам мой сьлед пратне
Гонар грашовых душ,—

Хмараю злосьць схілю,
Змыю з дарог смугу.
Што аджыло—спалю,
Што не пасяг—змагу.
Слоты апошні хліп
Цэдзяць бяроз гукі...
Поля іржавы рып
Выйшлі сагнаць гудкі.
Трубіць зару паход
Ў мора агністых стром.
... Новы дыміць завод,
Высіцца новы дом...
Праца цяжкіх патуг
Мае каштоўны плён.
Слаўлю адзіны рух
Да колектыўных дзён.
Слаўлю я хорам зор
Генія дзіўных зьмен.
Дбайна вядзе дазор
Гама жывых сырэн.
Тварам зямлі прабег
Клопат рабочых рук...
.
Белы пушысты сьнег
Лёг на каменны брук.

КРАЙ УЗРОС

Палявы прастор перада мной.
Зноў я ў хвалях травянога мора.
Неба дах над садам і гумном...
Здэцца, быў я тут яшчэ учора.
Здэцца, гэты сьцежак сіні шоўк
Мной учора ходжаны і мяты...
З прывітаньнем вечар падышоў,
Сьціпла стаў у дыме каля хаты.
Холадам павеяла імгла,
Пасыпае вецер жвірам жорсткім.
Ў вішнях звон. Чарэмха адцвіла—
Па зямлі раскіданы пялёсткі.
Ў думках я мінаю паплавы,
Каля рэчкі ўзрушаны асокі.
І стаіць з абрубкам галавы
Сьцяты бурай топаль нявысокі.
Тут ўсё так—паўз кузьце пройма дзьме,
Дрэвы віснудь, як калісьці вісьлі...
Але ў снох ганей ня мала зьмен,
І аўсы шумець—цвісьці—бяз меж
На дрыгве раней ня сьмелі мысьліць.

*

Здужала упартая рука
Шаты—зарасьні калючых церняў.
Бачу крыльлі старца—ветрака,—
Згорблены ён нейкі і мізэрны.
Гнецца долу, сыплецца з гары
Друзам даўняй перажытай мэты.
Гэта поле іншасьцю гарыць,
Гэта поле трактарам апета.
Злой бядой дратованы ня раз,
Заранеюць ўзорныя гоні.
Вартавым да стром прыпаў колгас,
За суровым часам на ўздагонне.
Я мінаю зор лірычны шум.
Блізкая, знаёмая дарога...
... Ў росных травах я не патушу
Ліхтароў ад тропу гарадзкога.
Ўзьвеі песен ля жалезных брам,
Ўзьвеі песен ля драўляных весніц...
Недарэчнасьць ўслаўленага нам
Ўжо даўным—даўно пара закрэсьліць.
Ў думках я... Бярозы шаласьцяць.
Гэта шэлест слоў жывой літспрэчкі..
Багне краю не знайсці выйсьця.
Ўзрушаны асокі каля рэчкі.

Пала ніцма стлеўшая лаза
 Ад вячэрніх песен—на даліну.
 Ёсё, што нельга ў словах расказаць,
 Трэба нам на водшыбе пакінуць.
 Трэба знаць каго між нас радней
 Сходам ўдумлівым абраць у раду.
 Спрэчны шум нікога ня міне
 На ставох згуртованага ладу.
 Чорных дзён зьнясілены абшар
 Нашу моц ніколі не ўсьвядоміць.
 Як слупы, стагодзьдзі барвай мар
 Упадуць, адпетыя на зломе.
 З грамады ліхвар яшчэ ня ўцёк,
 (Сьветазнаўства з тэрмінам марудзіць)...
 Ах, якое дзіўнае жыцьцё,
 І якія збродлівыя людзі!
 Тойма так па кукалю ідуць,
 Гоніць іх нялёгкая благая—
 І ніяк такую чараду
 Ў чалавечых думках ня убаіць.
 З шыльдамі на дугах гнуткіх шый
 Мкнуць яны і моляцца на ўзвышшы...
 Іх глядзець хачу ад душы
 Як людзей, з чужой краіны выйшлых.

І калі на рынак брудных крам
Гандляваць жыцьцём яны зьбяруцца,
Ад сябе ні кроплі я ня дам,
Лепш пайду вандроўнікам усуцаль..

Лепш скашу над возерам туман,
Што бальзам крадзе з прастораў наскіх...
У падлыжных збродзеньяў няма
Ні ідэй, ні вершаў пролетарскіх.

*

Край наш жыў і ў горы і ў бядзе,
Кожны дзень здаваўся доўгім годам.
Не ўзьвядзе на прыцем ліхадзей
Сьлед прадажны чорным перашкодам.

Край наш ў бурах волатам узрос,
Ня прыстане крокам ў злую замяць.
Мякне дзяц выцьвілых пагроз,
Адамрэ разьбітымі эванкамі.

Зрады ў песнях шчырых не спаткаць,
Літасьці ня страць ў гарачы тэрмін...
Здужала упартая рука
Шаты—зарасьні калючых церняў.

МНЕ ЗДАЁЦЦА

Мне здэцца—калёсы на мейсцы стая
А далі бягуць і бягуць...
Драбней успаміны ня сьняцца краям,
Краі краявід сьцерагуць.
Як небаскляпеньня аплатак—ўгары
Тчэ воблачак белы туман.
Паставілі вокала поля бары
Густы і вялікі паркан.
Глядзі, маё сэрца, глядзі і згарай—
Каханьне ня шкодзіць жывым...
А хто абняславіць захоча наш край,—
Няхай не зьнясе галавы.
Я ведаю,—гэтакіх водзіцца шмат,
Я ведаю добра іх сам...
У нас загартованасьць шэранькіх хат
Шацёў беларускім аўсам.
Ёсьць моцнае, моцнае войска у нас—
Рабоча-сялянская раць.
Мы выступім сьмела ў прызначаны час
Каб клопат чужы пакараць.

Дарэмна рабіцьмуць капланы заклён,
Ратунку крыжы не дадуць...
За ваганьнем ціхім жытнёвых хвальбон
Мне хочацца далеч адчуць.

Мне хочацца думку узрушыць сваю
І так без канца гаварыць,
Што разам з усімі і я пастаю
За радасьць і сьпевы зары.

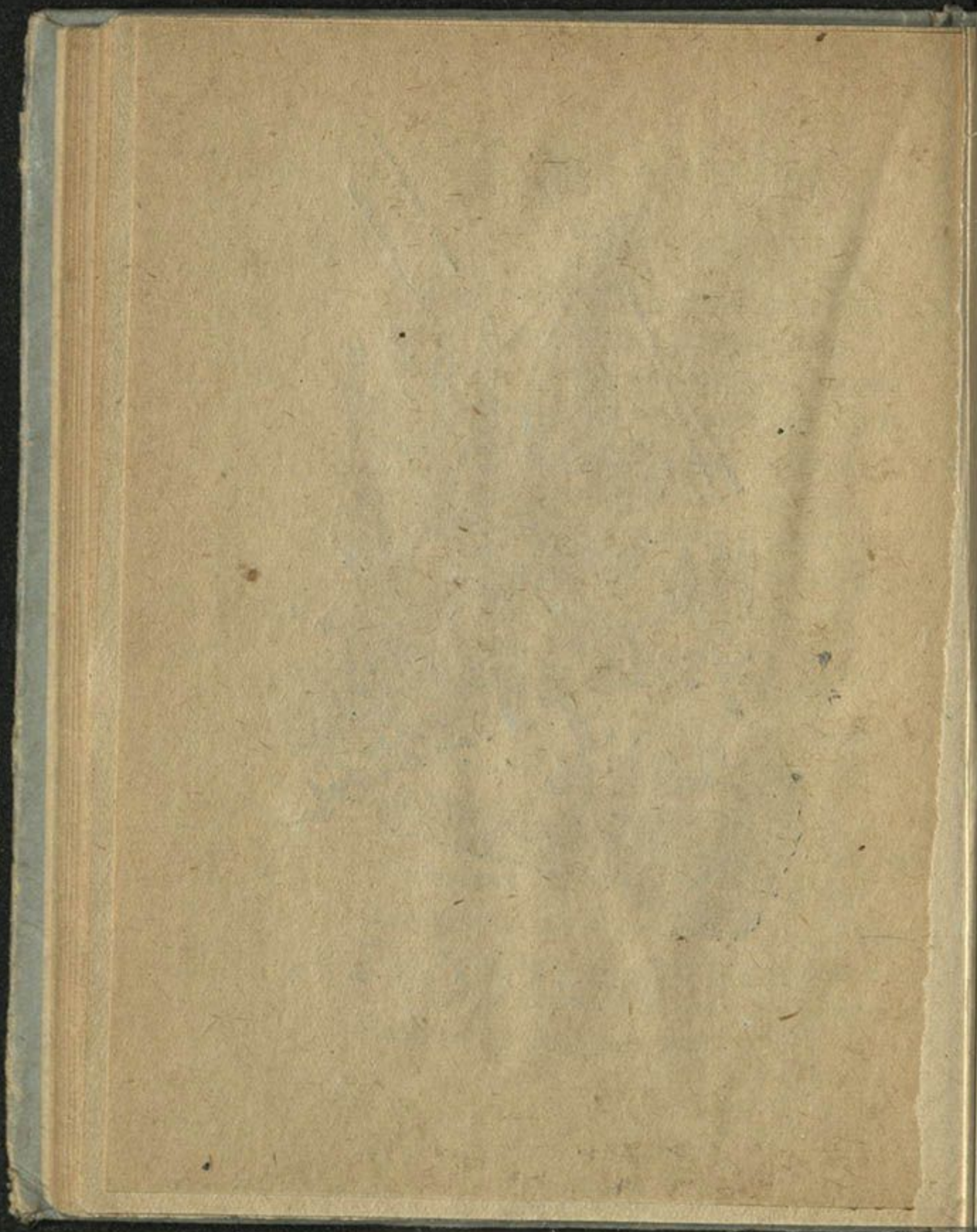
Я еду на сустрач мяцежным краям...
Краі краявід сьцерагуць,
Здаецца, калёсы на мейсцы стаяць,
А далі бягуць і бягуць.

ГУДУЦЬ СЛУПЫ

Гудуць слупы. На небе жменька зора
Калыша вецер над ракой вярбу.
Заспаны месяц выйшаў на пагорак
З кавалкам хмар пуховых на гарбу.
Я прывітаў яго знаёмым словам,
Сьціскала шапку кволая рука...
Ішоў сюды яшчэ хлапцом вясковым
Я дум жывых і чыстых кроз шукаць.
Вяла у даль суровая дарога.
Завеі лютыя зьбівалі сьлед.
Цяпер жыву, удумлівы і строгі,
Як песень—зор лірычнейшых поэт.
На кола дзён, заходлівы і шчыры,
Кладу сваю пяснярскую душу.
З сяброў сваіх я самы сьціплы лірык,
У кішэнях вершаў нават не нашу.
Агнём жыцця я слаўлю шумны горад—
Пад звон зары, пад сьпеў гульлівых бур...
... Гудуць слупы. На небе жменька зорак.
Калыша вецер над ракой вярбу.



УЛАДЗІМЕР ХАДЫКА



НА СКІБАХ ПЛЁННАГА РАДНА

Палаюць дні ў няспынным русе,
Нязьлічыш іхняй чарады...
Я ўжо на зоры не маюся
І не хварэю ад нуды.

Людзьмі аплаканая восень
Ляжыць з быльлём на чорным дне...
І з кім сустрэцца давялося,
Ўжо ня прыходзіць да мяне.

Мне гэты міг зусім ня дораг,
На скібах плённага радна—
Ўчарашні сябра сёньня вораг,
Такое нам не навіна.

Аджытаму парой суровай
Былую боль не загаіць.
Загінулі ў імгле барвовай
Ідылій фарбавых страі.

У постацях панурых лікі
Бягуць зьбянтэжана з двара...
Пад звон вятроў даўно адвыклі
Яны сьмяяцца і згараць.

Бяз жадных дум, бяз жаднай мѣты
Вось толькі (згруджана) снуюць,
Цалуюць цень сваіх шкілетаў
І распач дзікую сваю.

Їх бачу я... Ў ружовых далях
Їм ўжо ня жыць і ня цвьісьці.
То-ж зоры іхныя спадалі
Шамраць злагоджана ў лісьці.

А як грымела бура лесам,—
З дрыгвы узрушаных балот,
Малісія скаваным Крэсам,
Малісія на панскі бот.

Выходзілі з густых амшараў,
Ї як вьчэрні вобліск стыў,—
На нос узьбіўшы акуллары,
Пісалі ўдзячныя лісты...

Складалі гімн крывавым катам
За „родны... вызвалены край“...
Маўчалі фабрыкі і хаты,
Їшлі за праўду паміраць

Цяпер вясну оркестры граюць,
Ї я, адчуўшы сьпеў вихур,
Старых варон былую зграю
Згадаць спакойна не магу.

Яны у нашым новым садзе—
Ліняючы, дзе ветрам тхне,—
Умеюць (клонячыся здрадзе)
Перад людзьмі не чырванець.

І толькі, ў змрок, з зацятым болем
Глядзяць ў вакно сваёй журбы:
Ім шкода ня прымець ніколі,
Чаго ня здолелі здабыць.

Ня раз яшчэ туга паўстане
Апошнай даўкасьцю хвілін...
Я рады ворага кананьню
У буйным росквіце зямлі.

І ў дзень, калі пара пакліча,
Пад шызым колерам травы—
Убачу воўчае аблічча
Усіх нябошчыкаў жывых.

2. ПЕРАД ВЯНКОМ МАІХ ТРЫВОГ

Ня ўсё мы ў кроках далі сьцелем,
І кожны з нас хоць што зьбярог...
Ноч узняла свой чорны вэлюм
Перад вянком маіх трывог.
Мяркую я хваробу выкрыць,
Каб перад тлом ня падаць ніц.
Я сам сабе раблюся прыкрым
З крутым трамплінам таямніц.
Ў празрыстай далі цені нікнуць
І чад растоптанай тугі.
Але ня раз яшчэ мо' крыкнуць
Шалёных рэчак берагі.
Трагэдыю мужыцкай лаве
Напіша дзікая аблонь...
Ўзірацца модна і цікавей
На мармуровую далонь.
Мацней за ўсё каменны статуі...
Ва ўзрыгах бур ідуць гады.
Я доўга ў памяці нёс хату
З зялёнай цывільлю лебяды.

Памылка гэта ня выпадак,
Так склалася мне на раду.
Ня дам сабе ніякай рады,
Не акапаюся ад дум.

Мільгаюць у вобразных віхурах—
Масты, дарогі, вошвы стром...
Я трапіў у сьвет літаратуры
Узьнёслым ціхім юнаком.

Ў поэце кожным бачыў цуда,
А сёньня (ў зьмене дзён і дзей)
Здаецца іншы мне марудай,
Ня сустракаў якой нідзе.

У леры, бубны б'юць бяз краю,
Каб (з бросьні выпітай смугі)
Адзін—сяброў сваіх аблаяць,
І нумар выкінуць—другі...

І мо' таму, што часта мару
Прашчырасьць слоў, пра новы сьвет—
Мне гэта слава не да твару,
І не па сэрцу—трафарэт.

Я знаю ўдумліваю песьню—
Крыві і нэрваў стромкі лад...
... Агнём шумлівае прадвесьне
Абсыпала квятлівы сад.

І ўсё-ж, бывае, у нудных фарбах—
Вядуць маркотлівыя сны
Другую частку трэцяй квадры
Роману „Сокі Цаліны“.

І там, дзе пухам вада сьцела
Дугу ўслаўленых дарог,—
Ўзьнімае ноч свой чорны вэлюм
Перад вянкам маіх трывог.

3. З АБВЕСЬНЕНАЙ НАРАДЫ

Вырастае ў дарозе слова
І ходзіць збродзенем ля ног...
Рагоча тэлефонны провад
Над нечай кволасьцю зьнямог.
Плывуць па небе хмары—крыгі,
Па некім месяц носіць крэп.
Здаюцца літары і кнігі
Праз зорак жоўты курасьлеп.
Тут ня ўкрадуць, тут ня стаяць
Настрою сьпеўныя цуркі.
У двору кінуў я астояць
Свае нязграбныя радкі.
Ў асьветленыя далі выйшаў—
І тое, што пісаў я там,
Жыцьцё напорнае калыша
Мільёнам дробных шэрых плям.
Я гэту зьяву ўсьвядоміў,
І крокам зглушанай хады
Ня стане сьніцца больш на зломе
Суцень нябожчыцы—бяды.

Усхоны золатам цярушаць
Зару—нагрэтую жарству.
Даўгія моракавы вушы
Вятры базырлівыя рвуць.

Ідуць з абвесьненай нарады
У гаме дзён каб першым быць.
Зьбіваюць сонныя прысіды
Свае зялёныя ілбы.

Я думаю аўсяным полем
Да ўзьлесся блізкага прайсьці.
Зьвісае ліпавае гольле,
Глыбее музыка ў лісьці.

4. БЫЛО КАЛІСЬЦІ

Я гэтым вечарам адзін
Лістотай слоў празрыстасьць слаўлю.
Ў руно надземнае хадзі—
Лірычнай песьняй пазабаўлю.
Ты ў яркім волаце аўса
Зялёных зёлак напаткала.
Тудой, ўсхвалёны, я сам
Їмкнуў, як дзікая навала.
З хлусьлівай весткай ад радні
Мігцелі кпіны ў добрым ладзе...
Вось толькі сэрцу не мані,
Калі ў няўпэўненым і здрадзіш.
Калі ня зможаш тхлань пакут,
Скажы, што шмат няпраўды ў песьні.
Пацісну моцна я руку.
Ї правяду цябе да весьніц.
Їдзі... На сьвеце людзі ёсьць,
Дзе-небудзь ты сваё пачуеш.
Ніхто ня згубіць маладосьць
За веліч цнотную такую.

Я гэтым вечарам сачу
За мэлёдычнымі радкамі:
Згарае прыкрасьць уваччу.
Ў пачуцьцях заціхае замяць.
Вось зараз (дзе імгла была)
Бяру нязбытнае калісьці.
І радасьць мне, што ты прышла,
І злосьць на спозьненае прыйсьце.
Мы-ж не страчаліся даўно,
І ў час, калі наўкола зьмены . . .
.
Ідзі ў надземнае руно,
Забаўся песьняй песьні пеннай.

5. НА ПРОЙДЗЕНАЙ ДАРОЗЕ

За сінім долам зьнікла поле,
Ў вушох цяпер інакшы шум...
Ты мне лістоў ня пішаш болей
І я табе ўжо ня пішу.

Гучыць туга, як чорнабыльля
Сухія, мёртвыя камлі...

Мы ўсё з табой дагаварылі,
Мы да ўсяго з табой дайшлі.

Як серабро, расінак сьлёзы
Спадаюць з дрэва на страху.
На нашай пройдзенай дарозе
Няма ні слоты, ні віхур.

Шалёным, збэрсаным галёпам
Мінулі мы жыцьцёвы дым,
Ісьці каб потым розным тропам,
Кідаць па рознаму сьляды.

Вось зараз і чужою мовай
Тлумачыш ты навіны мне...
Сыгнэт душы маёй суровай
Мізэрнасьць пешчаў не кране.

Людзей я сэрцам адчуваю
І непарушнымі між іх
Данёс я струны—самаграі
Да новых нясутрымных крыг.

Данёс я і сябе—(жывога)...
Кіпіць абвесьнены прасьцяг.
Яшчэ ня бачыў я такога
Найбурлівейшага жыцця.

Нібы патокі буйных рэчак,
Шляхі бягуць, шляхі бруяць.
Аб перамогах чалавечых
Сьпявае радасная гаць.

На гонях росных новай працай
Шуршаць барозны буйных скіб.
Ідзе за лепшы лёс змагацца
Наш край заводаў і сяліб.

І, пэўны волі колектыву,
Іду і я... І ў гэты час
Я не даюся болей дзіву,
Што разьвялі дарогі нас.

6. У ВЕЧНЫМ ШТОРМЕ

Пайшлі лятункі варушыць,
Пра што ніколі я ня думаў.
Ў лірычнай песьні шмат душы
І шмат няпройдзенага глуму.
Жаданьяў тонкую струну
Ня ўкласьці ў рыфму як заўседы...
Ахвяраваў я не адну
На неўзваротныя прыгоды.
Ўздымаўся, ўдумлівы баян,
На недасяжныя вяршыні.
— Жыцьцё, як мора—акіян:
У вечным шторме, вечнай плыні.
На хвалях ўсьпененых яно
Імчыць, бы човен, чалавека.
Кладзе за зьвеньнямі зьвяно
Сусьвет, народжаны спрадвеку.
І на шляху, дзе ў шуме роль
І ў слоце выкрытая звада—
Бывае ў снох такая боль,
Бывае ў снох такая радасьць!

Бывае збудзеш ты бяду,—
Другая, лепшая паўстане.
Шукаць па сьцежках я ня йду
Таго, што згублена да званьня.
Які звычай—мінаць двары,
Пытацца: можа хто ня бачыў?..
Чаму патрэбна—адгарыць,
Сплыве з імгой людскога плачу.
Хто бурай выкінут на мель,—
Згубіўшы рух мяцежнай плыні,
Ён ня збудуе карабель
З пяску, лілей і багавіньня.
На супярэчлівым шляху
Закон суровасьці ня зьмірыць...
І ў час (няўдзячлівы крыху)
Затым, быць можа, я і лірык.
Таму і ў песьні шмат душы,
І шмат нявызнанага тлуму,
І ў сэрцы тога ня зглушыць,
Што перасьніў я, перадумаў.

7. Я РАДАСЬЦЬ МАЮ

Апала золь. Туга балот
Сыйшла з адвечным аржавіньнем.
Іду ў жыцьцёвы карагод
Па новай бітай пуцявіне.
Абапал ня шуміць лаза,
Ня стогне лес ў маркоце баўнай...
Ня хочу глянуць я назад,
Адкуль прыйшоў яшчэ нядаўна.
Ня хочу згадку ўзварушыць
Пра пахаванае навекі...
Я жыў ў акрэсьленай цішы,
Дзе пеў настрой і беглі рэкі.
Я рос ў ліхую каламуць,
Я быў хлапцом наўным, простым...
І (сам ня ведаю чаму)
Блукаў ў чарэмхавых пялёстках.
Мне гэтай былі не таіць
Мне ня шукаць ў траве нагіннай
Таго, што спалена ў гаі
У косах сонца і дзяўчыны.

Люблю жыцьцё я на вясне,
І зараз вось, як радасьць маю,
Гляджу на першы ў марах сьнег
І з навіной сябе вітаю.

Сабраць я думак не паспеў
А ўжо я чую, як гавораць,
Што мой ўчарашні лірны сьпеў
Адны пустыя пераборы.

— „Які-бок нудны вершаплёт
І самай першай маркі ныцік!..“
Вазьмеце, струны, свой акорд
І пахавальны марш грыміце.

Хачу ўзрадаваць сябе
Хоць гэтым спосабам нязвычайным...
Шмат кроз у творчай барацьбе
І шмат памылак політычных.

Праводжу я ад іх мяжу
Хай згінуць (ворагу на крыўду).
Я перад хваляй ня дрыжу—
Сухім з вады ці мокрым выйду.

На узьбярэжжы дзён стаю,
Палю душу сваёй карункі...
І ломяць галаву маю
Упартыя благія думкі.

Дзе кінуцца не прыпадзе,
Адным частуюся адказам —
Што менш, як крытыкаў, людзей,
Каб вырашаць пытаньні разам.

Таму і вершаў кволых шмат,
Таму і брак сучаснай тэмы.
Стаяць, як вербы каля хат
І нашы творчыя праблемы.

8. ПРАСТОРЫ НОВАЕ ЗЯМЛІ.

За галам сьціхнулі вятры,
І адгрымелі навальніцы.
Мой бледны твар агнём гарыць
Пад веямі крылатай гліцы.
Навокал сонца і муроґ—
Шумяць урачыстасьцю багатай.
За ўзгоркам ўспыленых дароґ
Стаяць прыжмураныя хаты.
Я берагу ім многа слоў
Гарачых, радасных, прарочых.
Усё навекі адыйшло...
Старыя дні, старыя ночы.
Віхуры зможанай імгла
Зямлю ад досьвіткаў ня засьціць...
Хай позна радасьць ня прышла,—
Я адчуваю сваё шчасьце.
Хай сэрца бегала ў туман
І марыла вязбытным уп'яне—
Былое гордасьці рыдма
Заплакалі ў міжгор'і здані.

Прыішоў ім суджаны канец,
І зараз (росквітам) часамі
Заслухацца прыемна мне
Ахрыплымі іх галасамі.
Чутно тут водгульле тугі
І непаўторнага адчаю...
Як перамогі нашай гімн,
Сквіл іхняй сьмерці я ўспрыймаю.
Узьняўся волат—чалавек
І славіць рань над воўчым плачам.
Мы гэты наш славуты век
У песьнях выбраных адзначым.
Прасторы новае зямлі
Цьвітуць—шумяць ў імкненьні дужым.
І поля роднага кілім
Усеялі агнямі ружы.
Яно інакшае ўжо,
Бяз кукаляў і без зьнямогі.
Ў прызначным вогнішчы крыжоў
Гараць адвечныя быльнёгі.
Няма мяцежнаму мяжы.
Глыбее тыханьне акордаў.
.....
Я доўга буду пець і жыць,
Краінай Сонечнаю горды.

АГОНЬ ДУШЫ

Прайшоў я лятуценна да зары
І сэрца чыстае пакінуў каля рос,
Каб аб сабе лірычнай гаварыць
І сноў травы і залатых бяроз.

Цвіце дарог нязрушная дуга—
Пясочны заварат, як першатвор.
Блакітны, я іду перамагаць
Прываблівую потайнасьць пячор.

Няхай расьце ўзрушаны імпэт
Ў грудзёх маёй абуджанай зямлі.
Жыць варта тут, калі сьпявае сьвет
Вясновую мэлёдыю далін.

Натхнёных бур я сёньня валадар,
Ўрачысьцей перамог, агонь душы—гары.
Паміж нізін дзіклівых, праз імшар
Прайшоў я лятуценна да зары.

Гараць кляны, скідаючы ўбор,
Агонь лістоў разьвеян па аблоні.
Вароты адчыніў вясёлы двор
І рынуў у даль прасьцэртыя далоні.
Натхненне скрозь... Алесісты абнім
З усхонаў зваблівых вятры адносяць.
І люба хаткам бачыць з вышыні
На дне далін удумліваю восень.
Ізноў каханьне ў сэрцы берагу,
Увагай дзён падмесячных рухомы.
А рунь шуміць, хаваючы тугу
Пад прыкрага мінулага абломак.
Ў пачуцьцях гэтакі цяпер палон—
Аддам сябе зваротнікавай плыні.
... Агонь лістоў трасе шумлівы клён,
У шуме траў мэлёдыя даліне.

* * *

Всцер добры хвалюе раку,
Па ўзбуджаным полі бяжыць.
Я сягонья вярбу пасяку—
Не пакіну дубца на мяжы!

Прасьпявае зіму верасок
І зялёная ўзойдзе трава.
Ўвосень лютую жоўты пясок
Не аславіць мая галава.

Ў роўным шэлесьце ўзрушаных ніў
Пра інакшае звоніць зара.
Я ня ўспомню пра таньня дні,
Не прайду ля былога двара.

Двор былы—адыходзіць ў туман,
Двор былы—непатрэбная тхлань.
Найцудоўнейшай долі няма,
Як любіць нашу творчую рань.

Выйшаў дзень жвір дарог цярушыць
На атрускі паваленых скрух.
Песьня працы над краем машын,
І ў рабоце—нястрыманы рух...

Вецер добры хвалюе раку,
Па ўзбуджаным полі бяжыць.
Я сягонья вярбу пасяку—
Не пакіну дубца на мяжы.

1927 г.

ПАД КЛЁНАМІ

Я стомлены, любая, стомлены,
Мне нельга табе дагадзіць.
Ты-ж можаш пад сьпеўнымі клёнамі
Па нудных сьлядох не хадзіць.
Ты-ж можаш вясёлай дзяўчынаю
Ня ведаць з другімі мяжы...
Так шчыра ўпобач з айчынаю
Я хочу змагацца і жыць.
Адвекі яе, нашу родную,
Калечыў раз'юшаны пан.
Ў балоце жабрачкай галоднаю
Яна памірала ад ран.
Вураднікі лёталі п'яныя,
І польскі тут лётаў жандар...
На варце аддана ёй стану я,
Як сын і сумлены пясняр.
У сэрцы мэлёды гордыя,
Кастрычнік у сэрцы гарыць!
На шпалы пакладзена цвёрдыя
Чыгунак сталёвая ніць.

Прасторы зарою асмужаны.
Пярэданьня ў далях узор.
Рукамі будуецца дужымі
Ў нязломнае сонечны тор.

Айчына раскована бойкамі,
Айчына ня плача ўжо..
Мы пройдзем змаганьнямі стойкім
Між кмар, навальніц і крыжоў.

У землях з старымі парогамі
Рязбойніцкі голас ня сьціх.
Там долы гародзяць вастрогамі.
Там песьня пакуты ў трысьці.

Такімі падкупнымі хітрымі
Там гнезьдзяцца людзі-зьяры...
А ты забаўляешся цытрамі
Ў кустох знакамітай гары.

Альтанак густымі шатрамі ты
Мяркуеш наладзіць цішу...
І плачаш, як снім атрамантам
Поэм аб табе ня пішу.

Дзе-ж выбраць мне гутарку пэўную?
Між намі бяссэнсіцы лік...
Ты меціш зрабіцца князеўнаю,
А я—беларускі мужык.

З табой я спаткаўся на цвiнтары.
Калi патухало сяло.

Їмчалiся кулямі лiтары
Ў радкі упрыгожаных слоў.

Я марыў аб зорах в ахвотаю,
Я слухаць хадзiў чараты.
Такой далiкатненькай цнотаю
Раней мне здавалася ты.

Ды, мусiць, квяцiстае полымя
Ня доўга на сьвеце живе...
Ї нэрвы становяцца кволымi
i сьмецьце адно ў галаве.

Я стомлены, вельмi я стомлены,
Мне трэба iнакшых дарог...
... Як ласка, ты можаш пад клёнамі
Ня тупаць па нудных сьлядох.

1929 г.

ПАРОША

Прыкрасьці і сэрца болю
Расьпасьцёрты чорны мошаст...
Першы раз на наша поле
Сьнегу выпала пароша.
Першы раз на нашы гоні
Паглядзеў халодны вечар.
Бушы просяцца ў далоні,
Каб ня чуць зімовых спрэчак...
На гары атрускі сквапы
Ашчаперылі бярозу.
Каля млыну коняй храпы
Пасівелі ад марозу.
Ім бы кожнаму па торбе,
Каб забавай елі сечку...
На ўзбярэжжы вербы горбяць
Сьпіны шэрыя на рэчку.
Ледзяныя зглухлі хвалі—
Надарвіся хоць ад крыку!
З сьлёз—астуджаных крышталяў
Бранзалетку можна выкуць.

Можна зваблівай дзяўчыне
Падарыць яе ад стрэчы...
Вока радасьці ня кіне
І тугу хвароб залечыць.

Не хачу нікому верыць!
Сэрца цудаў не чакае...
Звоніць раніца у дзьверы
Рыжакосая такая.

Верабей, як сноў пялёсткі,
Атрасае з яблынь іней.
І яго, напэўна, жорстка
Падманулі на мякіне.

Ён цяпер, як сумны доказ,
Чуе хітры шчэбет самкі...
Хто там, выгнаны в далёку,
Ходзіць злодзеям ля клямкі?

Хто там голасам люгашак
Ганіць болю чорны мошаст?..
Першы раз на поле наша
Сьнегу выпала пароша,

ДОСЬВЕТНАЯ НАГОДА

У чорным змроку ліхтары
Дрыжаць, як спуджаныя зоркі.
З табой мне дзень дагаварыць
Імпровізавана—гаворкі.

З табой я думкі падзялю
І сьмехам выпалашчу душу.

Я восень строгую люблю,
Да строгай восені я рушу.

Падходзіць гэткай парой
Туманны сон і доўга шкеліць...
Бядзёрыць досьветны настрой
Двароў вясёлая капэля.

Б'е вокны вецер, як жандар,
Радзее змрок над хатай ніцай..
Мне твой знаёмы любы твар
І ў час падзей апошніх сьніцца.

Хачу я ў днёх цябе спазнаць,
Але баюся патрывожыць.

Дарог (сялянскага радна)
Душа пазбавіцца ня можа.

У вас цяпер машынны звон
І шопат раніц—над парогам...
Праз шыбы сад стары відзён
І ў вецьцях чуцен—даўкі рогат.

У гэтым садзе мы з табой
Зьбіралі травеньскую шчырасьць,
Гарэў я творчай барацьбой,
А ты мяне (за сны) журыла.

Былое зьнікла. Зараз вы
Усе пайшлі у колектывы.
І я—пад песьні бур жывых—
Працую ў горадзе шумлівым.

Як грамадзянін і поэт,
Я ў нашу будучыню веру:
За новы край, за новы сьвет
Я не шкадую былі шэрай.

Ад дум уп'яне, дзень у дзень,
Хаджу я ў грукаце панэлі.
К бярозам шлях не прывядзе,
Што ў сніх далях адшумелі.

* * *

Вакно расчынена. Бяроз
Худыя выцягнуты рукі...
Ня шкода мне, што ня прынёс
Сюды расплеценныя гукі.
Ня шкода мне, што кінуў я
Ў абсьвістаным вятрамі лесе—
Канец старога пугаўя
І водгукі старэцкіх песен.
Сноў шэлест вырасьце жывым,
Душу счаруе ладам новым.
У блеклым мошасту травы
Старая згубіцца падкова.
Плынь навальніц і буры гром
Варожую растопча цішу...
Барозны сонечным пяром
Паходы слаўныя запішуць
Па стромкай роўнядзі іду.
Слата пахована давеку...
І ломяць ветры лебяду
На перамогу чалавеку.

У БЯРЭМАХ МАР

Сагнуўшы дужкаю кіёчак,
Їду. Як нітка зрэб'я, тор.
Адбіць у вершах сённяя хочу
Вялікі сонечны прастор.

На дрэвах ветлая задума
Выходжу з засені бяроз.
На новы шлях ад злога суму
Я мар бярэма перанёс

Ў суровых фарбах баўна нікне
Былога гора рэдкі дым.
Воєь толькі сэрца часам крыкне
Ў шалёным нораве сваім.

Журбой і радасьцю абуран,
Їду я торам. Ў струнах мар
Дрыжыць акорд вясеньняй буры
Ї у вачох зямлі пажар.

1927 г.

ВЯСНОВЫ ПУЛЬС ЗЯМЛІ

Паўзуць на захад
Дробленыя хмары.
Я слухаю
Зямлі трывожны шум...
Дарэмна у жыцьці
Пра тое марыць,
Пра што і верша
Я не напішу.

Паўстане змрок
На сьпеўным раздарожжы,
У цёмны колер
Выфарбуе дол—
І хочацца
Вянком прыбраць прыгожым
Галоўкі юныя бярозак
Навакол.

Сьпявае гай
Аб радасьці і шчасьці,
Па леташнім лісьці
Няма тугі.

І прагну я (палонены)
Прыпасьці
Агнём души
На талыя сьнягі.

Нясу я ў сьвет
І шчырасьць і імкненьне,
Палаю ўвесь
Жаданьнем прагным — жыць.
Хто сэрцам маладым
Вясну ня стрэне,
Ня ўмеў дагэтуль той
Вясною даражыць.

Дуга дарог.
Над борам сіні дым.
І хатак боб
Рассыпаны ў нізіне.
Аб зорах думаць мне,
Ці мо' аб тым,
Хто мне і каму я
Ў жыцьці што вінен?
За сьнегам хай ідзе
Былая бэль..
Ў сучаснасьці
Мінулае пагасла.

На сіні лоб
Насунуў жоўты брыль
І ля гумён
Вартуе месяц прасла.

Над бора́м ноч.
Зьвініць дуга дарог.
Імклівы бег
Прыжмураным ня стане...
І з дзікім сполахам
З-пад конскіх ног
Зіма зьбянтэжаная
Скача ў сані.

Бадзёры,
Я цалую крыльлі гліц,
Кажу ў літань,
Што толькі ўспомніць можна...
Які настрой!
Як б'ецца пульс зямлі
Пяюць палі...
Ў далінах шум трывожны.

НАД БОРАМ ПЕСЬНІ

Галінкай правяла па твары
Вясна марудлівых далін.
Іду я ў поле пець і марыць
Аб ураджайнасьці зямлі.

Прастор і сонца. Волі многа...
Людзкія песьні. Гоман дрэў.
На той гары крутой,
За логам,
Дом панскі некалі гарэў.

Ад сковаў паднявольнай працы
Тут людзі узрушаны былі
І выйшлі з ворагам змагацца
І ў бойцы той перамаглі.

Падзей тут многа адбылося,
Крывёй паліты кожны сьлед...
Вялікую я слаўлю Восень,
Што запаліла ўвесь сусьвет.

Адбітак дзей душу хвалюе.
Гляджу я ў даль...
І даль гарыць.
Пра радасьць нашу веснавую
Іду усім я гаварыць.

Іду мяцежны і нястрымны...
У жывых мэлодыях жыцьця
Зьвіняць ружовыя кіалімы—
Краіны сонечнай прасьцяг.

Навек паводка зьбіла морак,
Вада размыла берагі...
І ноч, як выкінуты корак,
Сплыла абломкамі тугі.

Людзкія думы... Бор гамоніць...
Над бораў песні і вясна.
А ў сэрцы—рыпае гармонік,
А ў сэрцы—радасьць дзён адна.

У АБРЫВЕ НОЧ

Бруяць над вухам ня спыняе жук,
Я рыюся ў снапы...
Няўцямны мрок кідае на мяжу
Падковы ад капыт.
З нялюдных поймаў ворлікаў камок
Сагнаў ручай буян.
Ад брызгаў, гледзячы на іх, замок
І паблакітнеў я.
Гурчыць злагоджана ў абрыве ноч.
Як аксаміт, палі,
А твар балот, як выпалены корч...
Прыпаў я да зямлі.
На чэраве зямлі я сном разьмяк,
Хачу напіцца рос.
І мне нішто, што збродлівы чарвяк,
З травы на твар успоўз.
Мы з ім цяпер, як роўныя сябры:
Выконваем разлом.
Раскінуўся цікавы колёрыт
Над згубленым сялом.

Вось выплыла на выкрыты грудок
Былых гадоў асець.

Ў прадоньне меж абсыплецца пясок—
І будзе тло вісець.

Ад лесвіцы старой спадзе на спод
Абломак бервяна.

Ў агні падзей згарыць айцоўскі плот
І чорных дзён сьцяна.

Зазвоніць рань і я жыцьцё аддам
За новы сьпеў страхі.

А што разьбіта (рана) напалам—
Пушчу на лес сухі.

Гурчыць ручай. Такі шумлівы ён
На чорным дне далін.

Ляжыць сяло. І дрэмле з вішняй клён...
Прыпаў я да зямлі.

1928 г.

СЯРОД ДАРОГ

Дзікаркай кволай на крыжы
Прысела спуджаная ночка.
На спад ад ворага бяжыць
З вадой худзенькая асочка.
Аднекуль з боку надыйшлі
Жалезам ўзброеныя людзі—
І рэжуць чэрава зямлі,
І ломяць лоз старыя грудзі.
Балота сьпетую красу
Абмераў шнур тугі і строгі...
Ваўкі грызуць шалёны сум,
Кідаюць цёплыя бярлогі.
Дзікліва зграямі ідуць
Шукаць кватэр, калі дзе знойдуць...
Гушчар на гольях, як бяду,
Кавалкі поўсьці стане гойдаць.
Гушчар прагнаным бедакам
Яшчэ сагрэе дум намеры,
Пакуль ня ляжа ў покат сам
Пад сьмех бязьлітаснай сякеры.

На сподзе горную сьлязу
Асушыць вецер—валацуга.
Да дому людзі лом зьвязуць
І дол ўзаруць сталёвым плугам.

Агорне новы тут пасеў
Рань з моцнай назваю—„Культура“
Праедзе вечар па аўсе
І бровы нават не нахмурыць.

Запаліць зорку ён знарок
Сярод зялёных саматканак,
З агністых фарб спляце вянок,
Як знак вялікае пашаны...

І будзе вечарам—гасьцём
Ўрачыстых песен і настрояў...
Жыцьця суровае асьцё
Гарыць ў аддалях за гарою.

Ў ружовых колерах зары
Сярод дарог заснулі сёлы,
З трывожнай думкаю на крыж
Прысела ноч дзікаркай кволай.

1928 г.

ДАЛЬ РАЗОРАК

Пад гарою хатак нізка
Патанула ў цёплы морак.
Стала ноч ад лесу блізка
І вартуе даль разорак.
Хвоек высмужаных грэбень
Ашчарэпіў зграбна косы...
Разьбівае месяц у небе
Хмарак дробныя пракосы.
Зоры з граблямі павыйшлі
І складаюць сена ў копы.
Ў вышыні лагоднай цішы
Аж да досьвіткаў ім хопіць.
Хутка ў поле сонца выйдзе
Расьсяваць свае праменьні.
Аб сваёй вялікай крыўдзе
Чорныя застогнуць цені...
Злых шляхоў зьбяруцца госьці,
Закладуць у кішэні рукі,
Як якія ягамосьці,
За сталы пасядуць крукам.

Збрэшуць, іх што абакралі
Ў землях ўласных і забраных...
Будуць важна генэралы,
Езьдзіць пальцамі па плянах.

Муштраванай зграі многа,
Дарыхтована і зброя...
Толькі тупнуць, тупнуць строга
Гаспадарскаю нагою!

— Ўсехалопскае паўстаньне
Неабходна збыць патопам...
І ніхто з магіл ня ўстане,
Каб адпомставацца потым.

На разбойніцкай парадзе
Людзі бразгаюць жалезам.
Ў кінутым далёкім садзе
Расьцьвіло багата бэзу...

Жыватворчым ветрам з яблынь
Захлынуцца проста можна...
Кошт адзін—багі ці дзьяблы:
Ўсім паклоны б'юць набожна.

Паспывалі злобай злыдні
І маліцьвенаю пенай.
Жыць на дачы вечнай збрыдла
Бяз ніякай перамены.

Адвялі—не папрасілі...
Па дарозе па шырокай...
Панам быў ён ў Расіі,
А ў Бэрліне толькі лёкай.

Ные сэрца—сьмерць ды годзе,
Хоць грызі з адчаю камень.
Ў „недзялімую“ ўваходзіць
Забаронена штыкамі.

Там дзяржава ўжо ня тая,
І ня тыя ўжо салдаты...
... Грукат бур вякі хістае
На ставох апошняй раты.

... Нашы плённыя разоры.
Што ідуць з блакітам парма,—
Мы нікому не падорым,
Не здамо нікому дарма.

Адыходзіць год за годам.
Праз балоты шлях мы мосьцім...
Паліць радасьць наша зброду
Рук наточанья восьці.

Нашу працу, што ня міла,
Нашы песьні, што ня любы—
Праклінаюць дзікім сквілам,
Аб каменьні ломяць зубы.

Клічуць гады хэўру злую—
Па зямлі кладзецца рэха...
Мы даўно іх распач чуем,
Адбываем дружным сьмехам.

Ўжо даўно у нас да вою
Прызвычайліся вушы...

... Вецер валкаю рукою
Пачародна зоркі тушыць.

Надыходзіць ранак звонкі.
Заклапочана ў хлеве,
Як бяроза у далонкі,
Лапатаць узяўся певень.

Як дзяўчына (ў белай хуеьце)
Пярыць пранікам палотны...
Воўк падойдае — мызу спусьціць
І назад ідзе самотны.

Хоць і мелася-б здабыча,
Ды з сялом благія жарты...
Стане — й сход зьвярыны кліча
Цешыць воўчую упартасьць.

Даль шуміць... Гараць аблоні.
Расьцьвітае ў небе чырвань.
Новым днём зямля гамоніць,
Дзень стары навекі вырван.

Ноч зняла асмуглы грэбень
І згубіла ў буйных росах.
Разьбівае месяц у небе
Хмар ружовыя пракосы.

1928 г.

ГАРМАНІСТ.

Над бора́м змрокі для ма́ніст
Ра́біну ніжуць на аборкі.
Сялом вясковы гарманіст
Ідзе к дзяўчатам на вячоркі.
Бадзёрасьць звонкае хады
У кроках дробленых гамоніць,
І рэжуць „барыню“ лады,
Вясёлы рыпае гармонік.
Прыбег няведама адкуль
На скокі вецер зухаваты.
Глядзяць, зяхаючы ў руку,
Гульнёй разбуджаныя хаты.
Цікавы кожнаму двару
Ігрышч сьвятонныя забаўкі.
Сьвятліцу дзеўкі прыбярुць,
Пасядуць з хлопцамі на лаўкі.
Танцоры зьявляцца сюды,
І песні скончацца ня скоро...
Мы ўсе жылі ў свае гады
Агнямі любымі вячорак.

Мы ўсё к суседзям і радні
Зьбірацца сьвятамі любілі...
Цяпер запаленыя дні
Дыхтуюць новыя нам былі.

На шлях наш сьлед прызначны лёг...
І ўсё-ж, ў хвіліну шчырых згадак,
Мы помнім родны свой парог
І сноў бярозавую радасьць.

Зямля, як волат, дзень і ноч
Заўсёды круціць сваё кола.
Палос сялянскае радно
Ператвараецца наўкола.

Палае змрок. Асеньні сьвіст
Налёг на хілкія задворкі...
Ідзе вясковы гарманіст,
Ідзе з сябрамі на вячоркі.

Свавольных жартаў сьціхне гром—
І, ў кучу зьбітая, дружина
Навесіць думна над сталом,
Навесіць буйныя чупрыны.

Вось скажа хтось : „Давай, братва,
Гуртом праслухаем газету...“
І будуць доўга вандраваць
Ступой маруднаю па сьвету.

Часы малюнкамі ўсплывуць.
Хай пан зьбіраецца на дзею:
— Даем адсекчы галаву,
Калі пашэньціць ліхадзею.

Калі на тое пойдзе, зброд—
І мы гадованы ня ў лесе:
— Як япрука, на азярод
За вус Пілсудзкага падвесім.

Бяседзе кожнай ёсьць мяжа...
Натоўп ў разяўленыя сени
Усьмешкай будзе праважаць
З кляновых рам Ўльянаў-Ленін.

Пад ногі рыне жоўты ліст
І цені сонныя палезуць...
Тады пад песьню гарманіст
Сябрам сыграе марсэльезу.

1928 г.

СТАЛЁВЫЯ ХВАЛЬБОНЫ.

Ў калёсах рытмічныя рухі,
Наўпроці—бэтонны прахон...
Ня гіне ў вятрох завірухі
Музычнасьць сталёвых хвальбон.
Па твані старога балота
Бягуць перазвоны дарог.
Аб вольнасьці дзікай пад плотам
Зануджаны плача быльнэг.
Малёдый знадворку ня кінуць...
Таварышы! Полымем дум
Магутнай Савецкай Краіны
Я радасьць у славіць іду!
Таварышы! Песьні крылатай
Цвіце непаўторны сьмаш,..
Усьмешкаю шэранькай хаты
Падмурак прасьветлены наш.
Абводам жалезнай далоні
Закованы смутак кустоў...
Зьнікае ў машынным палоне
Амшары дзіклівай прастор.

За кволай, худою асочкай
Зьбягае жыцьцёвы надлом.
Адходзіць зьбянтэжана ночка
За зыркую прозалаць стром.

Гусьцеюць прэданьня фарбы
На грунце узрушаных крыг...
Ў сугучнасьці поля і фабрык
Ёсьць моцная сіла жывых.

Ў калёсах—рытмічныя рухі,
У працы—смарагдавы плён.
Ня згіне ў вятрох завірухі
Музычнасьць сталёвых хвальбон.

хвалтшыця хіндэра ў кэбланда
сондэд зокет—вудэа І

МЫ МОЦНЫЯ СТРОФЫ СКЛАДАЕМ.

Мы моцныя строфы складаем,
Сьпяваем мы новаму шчыра.
На распач старэчаму гаю
Бярэзьнік жалезны ўжо вырас.

На рупных прасьветленых кручах
Няхілкя звоняць галіны...
Народжаны ў былях балючых
Павінен у былях загінуць.

Ёсьць думкі—гарачыя коні,
Ёсьць мары—празрыстая кволасьць.
На родным і бліжнім усхоне
Заціх нявыразьлівы голас.

Што выцьвіце сёлета ў далях,
На лета даліны ўгноіць...
Адбілася ў срэбных крышталях
І сэрца—такое дурное.

Яго я вясновасьцю ўшчуніў,
Пайшоў пад узгорак кашлаты:
Пасуцца на шоўкавай руні
Кусты і мужыцкія хаты.

На злосьць недарэчным пасквілям
Я стаў да ўлюбёнага ў профіль.
Настрой, што пачуцьці злавілі,
Кладу ў колёрытныя строфы.

Кажу я прызначанай любай,
Адчуўшы на сэрцы ўрачыстасьць—
Што ў снох, калі безвач мы любім,
Разойдзецца прыкрая мгістасьць.

На насму навеяных згадак.
Спадае сінявы дагараньне...
Хай шаці чорнай спагада
Тады аб варожасьці зманіць.

Мы скажам, што ведаем самі
Нязнойдзеных сьцежак айчыну.
Ўраджайнымі дні каласамі
З палёў пераймаюць машыну.

Ў вясновых прэлюдых глеба
Бярозавым сочыцца сокам...
І нам надзвычайна ганебна
Наступнае славіць далёкім.

І нам, калі праца ў краіне,
Пісацца ў лірнікі годзе,—
Каб сьпеў на надземным трампліне
Ня мог затрымацца ніводзін.

Запал згуртаваны і дружны
Цяжкое, упартае здзейсьніць.
Патрэбны імклівасьці мужнай
І мужныя думкі і песьні.

З Ъ М Е С Т

Стар.

Радкі лірычнай песьні

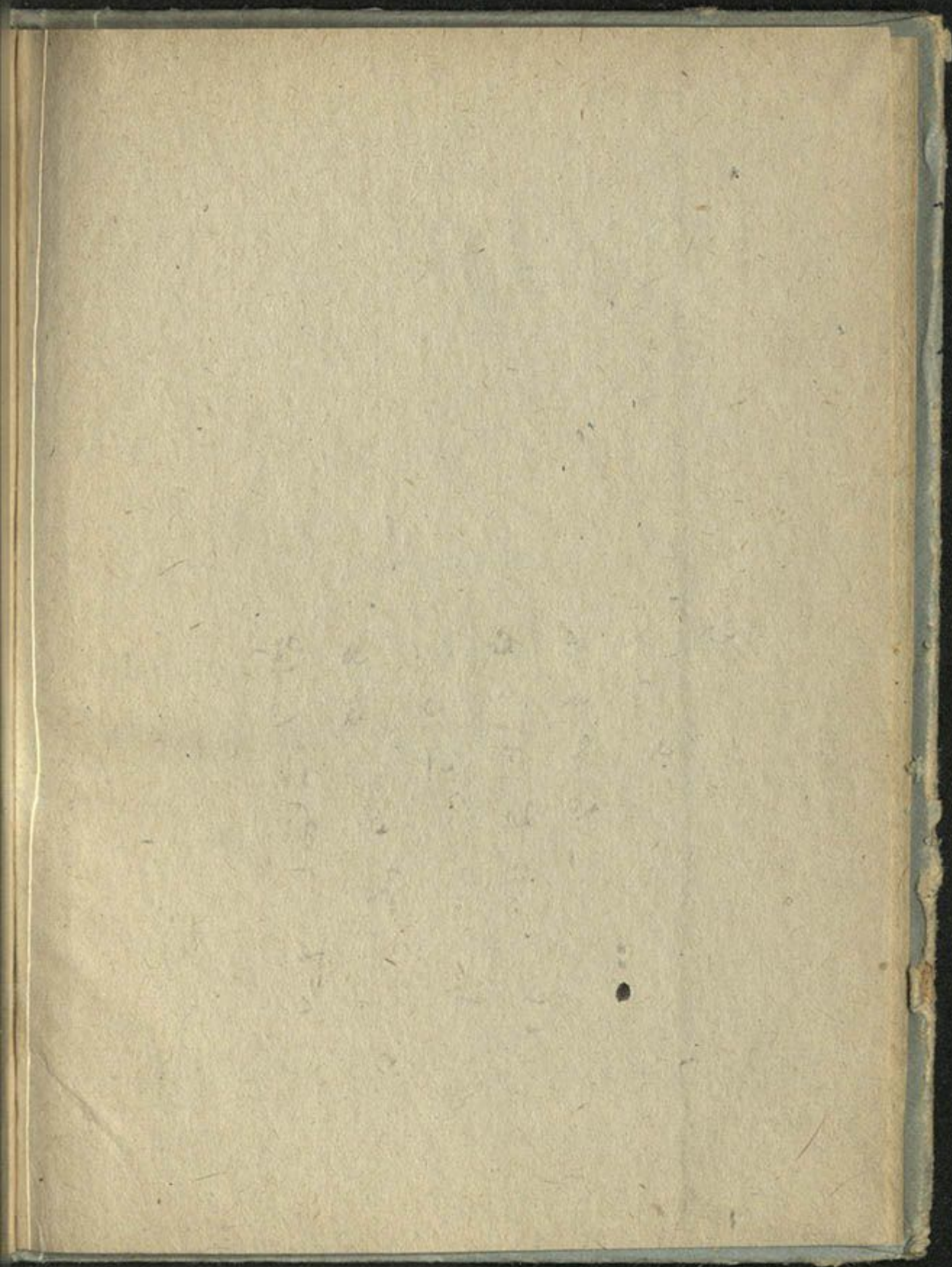
Паходным сьпевам.	19
✓ Нам 'не захраснуць у проймах.	22
Мы жывем	26
✓ Апошняя крайша мяжы	29
Над драпежнаю чарадою.	31
✓ Бой пераможных рат	34
Край узрос	36
Мне здаецца.	40
✓ Гудуць слупы	42

На ўзбярэжжы дзён

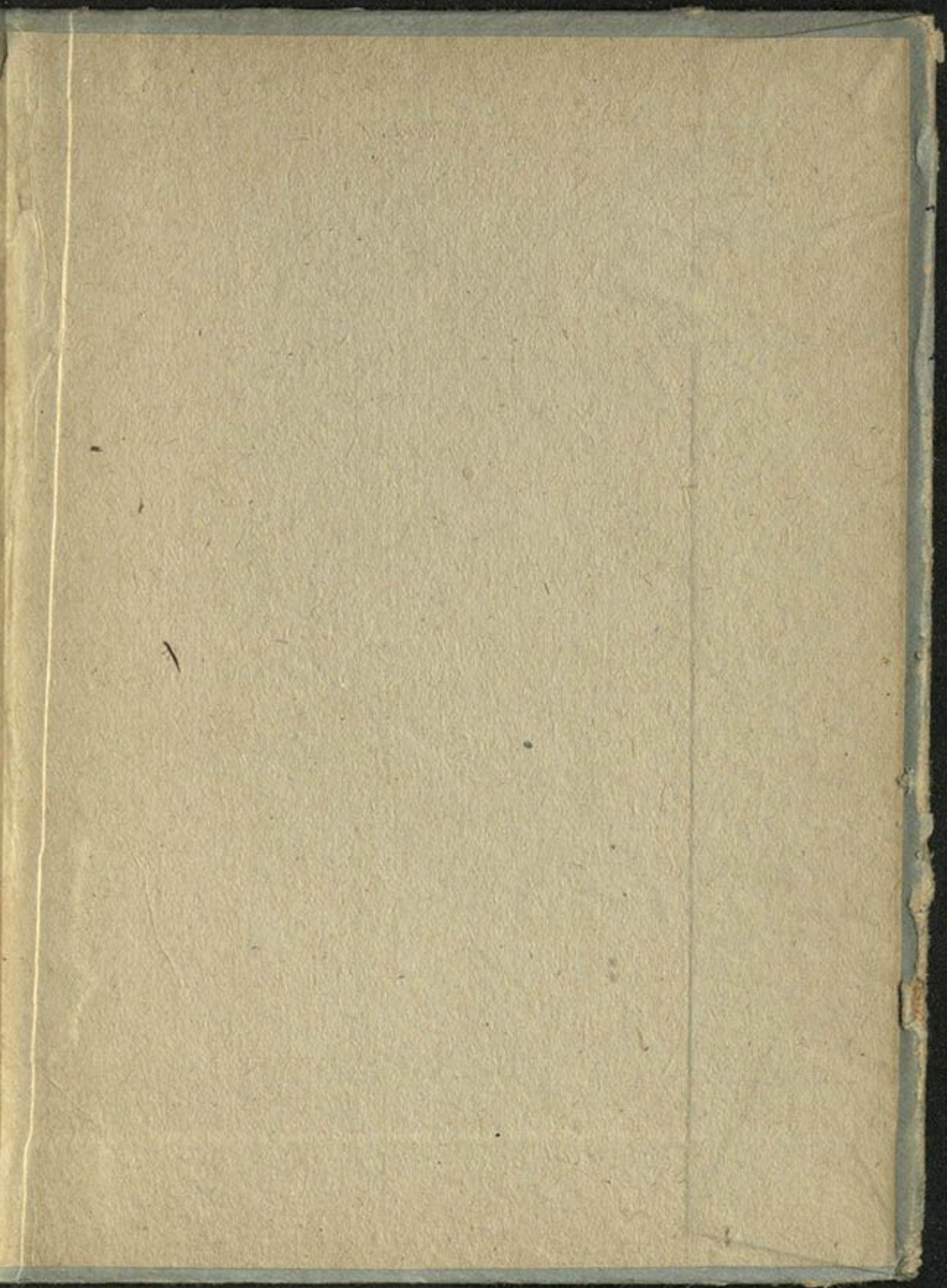
Агонь душы.	64
* * Вецер добры хвалсе раку	66
Пад клёнамі.	68
✓ Пароша	71
Досьветная нагода.	73

** Вакно расчынена	75
У бярэмах мар	76
Восянвы пульс зямлі	77
Над борах песні	80
У абрыве ноч	82
Сярод дарог	84
Даль разорак	86
Гарманіст	91
Сталёвыя хвальбаны	94
Мы моцныя строфы складаем	96

Дзяржаўная
бібліятэка
БССР
Іскр. Д. А. Дзяржын



Бел. аддзэй
1994 г.



ca

ЦЕНА 1 р. 50 к.

Переплёт 25 к.



59414